

Kryteria dopuszczalności odszkodowania za niesłuszne skazanie, zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie

Łukasz Wdowczyk¹

17-37

Streszczenie: Celem artykułu jest przedstawienie instytucji odszkodowania za niesłuszne skazanie, zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie jako jednego z kluczowych instrumentów ochrony jednostki w demokratycznym państwie prawa. Odszkodowanie stanowi wyraz odpowiedzialności państwa za niezgodne z prawem lub nieuzasadnione działania organów władzy publicznej, a zarazem realizację konstytucyjnych i międzynarodowych gwarancji ochrony praw człowieka. Podjęta problematyka ma istotne znaczenie dla zapewnienia równowagi pomiędzy skutecznością wymiaru sprawiedliwości a poszanowaniem praw jednostki. W opracowaniu zastosowano metodę dogmatyczno-prawną, obejmującą analizę normatywną przepisów Kodeksu postępowania karnego, w szczególności art. 552 k.p.k., oraz ich wykładnię systemową i funkcjonalną. Uzupełniając wykorzystano analizę orzecznictwa sądów powszechnych i Trybunału Konstytucyjnego oraz elementy statystyczne, które pozwalają uchwycić skalę i praktyczne znaczenie stosowania instytucji odszkodowania. Takie podejście umożliwia powiązanie aspektów teoretycznych z praktyką stosowania prawa. Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują, że instytucja odszkodowania pełni zarówno funkcję gwarancyjną, jak i kompensacyjną. Obejmuje naprawienie szkody majątkowej oraz niemajątkowej, a jej zasadniczym celem jest przywrócenie poczucia sprawiedliwości osobie niesłusznie pozbawionej wolności. Pojęcie „niesłuszności” należy interpretować szeroko, z uwzględnieniem całokształtu okoliczności sprawy i obiektywnej nieadekwatności zastosowanego środka przymusu. Wysokość przyznanego świadczenia jest ustalana indywidualnie, przy uwzględnieniu czasu trwania pozbawienia wolności, skutków psychicznych i społecznych oraz intensywności przeżytej krzywdy. Przeprowadzone badania prowadzą do wniosku, że skuteczne funkcjonowanie instytucji odszkodowania stanowi nie tylko formę rekompensaty indywidualnej, ale również ważny mechanizm kontroli legalności działań państwa. Wzmacnia ono zaufanie obywateli do organów wymiaru sprawiedliwości i pozostaje istotnym wyznacznikiem praworządności systemu demokratycznego.

¹ Absolwent kierunku prawo na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Słowa kluczowe: odszkodowanie, niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie, zatrzymanie, odpowiedzialność państwa

Abstract: Criteria for the admissibility of compensation under Article 552 of the Code of Criminal Procedure

The aim of this article is to present the institution of compensation for wrongful conviction, detention, or temporary arrest as one of the key instruments for protecting the individual in a democratic state governed by the rule of law. Compensation represents the state's responsibility for unlawful or unjustified actions of public authorities, as well as the implementation of constitutional and international guarantees of human rights protection. The issue under consideration is of great significance for maintaining the balance between the effectiveness of the justice system and respect for individual rights. The study employs a dogmatic-legal method, encompassing a normative analysis of the provisions of the Code of Criminal Procedure, in particular Article 552, as well as their systemic and functional interpretation. Additionally, it draws on an analysis of case law from common courts and the Constitutional Tribunal, along with statistical elements that help capture the scope and practical significance of the application of the compensation institution. This approach allows for linking theoretical aspects with the practice of law enforcement. The results of the analysis indicate that the institution of compensation serves both a guarantee and a compensatory function. It covers the redress of both material and non-material damage, with its primary aim being the restoration of a sense of justice to the person who was wrongfully deprived of liberty. The notion of "wrongfulness" should be interpreted broadly, taking into account the totality of the circumstances of the case and the objective disproportionality of the coercive measure applied. The amount of compensation is determined individually, considering the duration of deprivation of liberty, psychological and social consequences, and the intensity of the harm suffered. The conducted research leads to the conclusion that the effective functioning of the compensation institution constitutes not only a form of individual redress but also an important mechanism for controlling the legality of state actions. It strengthens citizens' trust in the judiciary and remains a crucial indicator of the rule of law in a democratic system.

Keywords: compensation, wrongful conviction, pre-trial detention, arrest, state liability

1. Wstęp

Współczesne państwo prawa nie może funkcjonować bez skutecznych mechanizmów ochrony jednostki przed nadużyciami ze strony organów władzy publicznej, w szczególności

w sferze ingerencji w wolność osobistą. W realiach stosowania instytucji prawnych i mechanizmów mających na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania państwa i realizacji jego zadań, nie da się całkowicie wyeliminować błędów stosowania środków przymusu, środków zabezpieczających i środków karnych⁴. Jednym z kluczowych instrumentów ochrony jednostki przed takimi błędami – a zarazem przejawem odpowiedzialności państwa – jest instytucja odszkodowania za niesłuszne skazanie, zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie. Stanowi ona nie tylko realizację konstytucyjnych gwarancji zawartych w art. 41 i 77 Konstytucji RP⁵ (która „formułuje minimalne granice ochrony prawnej udzielanej poszkodowanym wykonywaniem władzy publicznej”⁶), ale także urzeczywistnienie zobowiązań wynikających z aktów prawa międzynarodowego, takich jak Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności⁷, czy też Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych⁸.

Celem niniejszego opracowania jest przybliżenie i analiza instytucji odszkodowania jako elementu systemu gwarancji państwa prawa, zarówno w ujęciu normatywnym, jak i praktycznym. W szczególności praca skupiona jest na przedstawieniu podstaw prawnych dochodzenia roszczeń odszkodowawczych, interpretacji pojęcia „niesłuszności” w kontekście art. 552 Kodeksu postępowania karnego⁹, a także zasad ustalania zakresu i

⁴ D. Tarnowska, *Ocena zmian w zakresie roszczeń odszkodowawczych za błędy wymiaru sprawiedliwości (w tym pełnomocnika stron) według nowelizacji z 2013 r. (która zacznie obowiązywać z dniem 1 lipca 2015 r.)* [w:] *Wokół gwarancji współczesnego procesu karnego. Księga jubileuszowa profesora Piotra Kruszyńskiego*, red. B. T. Bieńkowska, H. Gajewska-Kraczkowska, M. Rogacka-Rzewnicka, Warszawa 2015, LEX/el.

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2.4.1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), dalej jako „Konstytucja RP”.

⁶ R. Duł, *Rozdział I. Charakter prawny skarg oraz ich miejsce wśród środków prawnych w postępowaniu cywilnym* [w:] *Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia a skarga kasacyjna w procesie cywilnym*, Warszawa 2015, LEX/el.

⁷ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4.11.1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.), dalej także jako: „Konwencja”.

⁸ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19.12.1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167), dalej także jako: „Pakt”.

⁹ Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 46), dalej jako „k.p.k.”.

wysokości przysługujących świadczeń. Analiza prowadzona jest w oparciu o obowiązujące przepisy prawa, orzecznictwo sądów powszechnych i Trybunału Konstytucyjnego oraz ugruntowane stanowiska doktryny. Zastosowana metoda badawcza ma charakter dogmatyczno-prawny, obejmując analizę normatywną przepisów prawa karnego procesowego oraz ich wykładnię systemową i funkcjonalną. Uzupełniając wykorzystano elementy analizy orzecznictwa sądowego oraz danych statystycznych ilustrujących skalę stosowania instytucji odszkodowania za niesłuszne pozbawienie wolności. Takie podejście pozwala na uchwycenie relacji między obowiązującymi normami a praktyką ich stosowania. W toku rozważań podjęta zostanie próba ukazania, w jaki sposób regulacje te odpowiadają na potrzebę przywrócenia sprawiedliwości osobom niesłusznie dotkniętym represją karną oraz jakie warunki muszą zostać spełnione, aby odpowiedzialność odszkodowawcza państwa mogła zostać skutecznie zrealizowana. Podjęta problematyka wpisuje się w szerszy kontekst ochrony praw człowieka i dotyczy zasadniczych kwestii funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w demokratycznym państwie prawa.

2. Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie jako gwarancja państwa prawa

Podstawę prawną ustanowienia w Kodeksie postępowania karnego instytucji odszkodowania za niesłuszne skazanie, zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie stanowi art. 41 oraz art. 77 Konstytucji RP. Przepisy te wyrażają fundamentalną zasadę ochrony wolności jednostki, stanowiąc, że: „każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie” (art. 41. ust. 1 Konstytucji RP) Dodatkowo Konstytucja gwarantuje, że „każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania” (art. 41. ust 5 Konstytucji RP) oraz „art. 77 ust. 1 Konstytucji RP gwarantujący prawo do naprawienia szkody każdemu, komu została ona wyrządzona na skutek niezgodnego z prawem działania organu

władzy publicznej. Podstaw prawnych dochodzenia odszkodowania za niesłuszne zatrzymanie, skazanie lub pozbawienie wolności w Polsce należy szukać nie tylko w Konstytucji jako ustawie zasadniczej, ale również w regulacjach prawa międzynarodowego. Kluczowymi aktami w tym zakresie będą Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, w tym art. 9 ust. 5 Paktu, który stanowi, że każdy, kto został bezprawnie aresztowany lub zatrzymany, ma prawo do odszkodowania, którego może dochodzić w drodze sądowej¹⁰ oraz Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, która została ratyfikowana przez Polskę i stanowi integralną część krajowego porządku prawnego. Artykuł 5 Konwencji statuuje prawo każdego człowieka do wolności i bezpieczeństwa osobistego, określając dopuszczalne przypadki pozbawienia wolności oraz ustanawiając gwarancje proceduralne. W ustępie 5 tego artykułu przewidziano wprost możliwość dochodzenia odszkodowania przez osobę, która padła ofiarą naruszenia tego prawa, jeśli została zatrzymana lub pozbawiona wolności z naruszeniem postanowień Konwencji, wskazując, że „każdy, kto został pokrzywdzony przez niezgodne z treścią tego artykułu zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo do odszkodowania”. Tym samym Konwencja stanowi istotny punkt odniesienia dla krajowych przepisów regulujących rekompensatę za niesłuszne pozbawienie wolności.

Zgodnie z poglądami wyrażanymi w doktrynie, termin „pozbawienie wolności” obejmuje otwarty katalog czynności, takich jak kara pozbawienia wolności, kara aresztu, zatrzymanie, tymczasowe aresztowanie¹¹ czy poddanie się kwarantannie¹².

Artykuł 552 k.p.k. wprowadza podstawę dla wykonania konstytucyjnego obowiązku państwa do zapewnienia rekompensaty osobom, które zostały niesłusznie pozbawione wolności lub wobec których niesłusznie zastosowano inne środki przymusu procesowego,

¹⁰ Zob. także W. Grzeszczyk [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. X, LexisNexis 2014, art. 552, LEX/el.

¹¹ T. Sroka, *1.2. Pojęcie pozbawienia wolności* [w:] *Prewencyjne pozbawienie wolności*, Kraków 2021, LEX/el..

¹² Wyrok SR w Poznaniu z 17.03.2023 r., I C 858/22, LEX nr 3525927.

chodzić będzie między innymi „o niezasadne zastosowanie i wykonanie kary lub środka karnego, których oskarżony nie powinien ponosić”¹³. We wskazanym kontekście, artykuł 552 k.p.k. stanowi konkretyzację konstytucyjnej zasady odpowiedzialności państwa za szkody wyrządzone obywatelowi przez niesłuszne działania organów wymiaru sprawiedliwości. Przepis ten stanowi podstawę dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia przez osobę, która została niesłusznie skazana, pozbawiona wolności lub wobec której zastosowano inne środki przymusu, mimo że nie powinny one mieć miejsca.

Warte podkreślenia jest to, że ustawodawca, poprzez mechanizm instytucji przewidzianej w art. 552 k.p.k., objął ochroną zarówno fizyczny aspekt – czyli samo zatrzymanie lub pozbawienie wolności poszkodowanego – jak i sferę psychiczną danego człowieka. Ustawodawca przewidział możliwość rekompensaty zarówno za rzeczywistą szkodę majątkową, jak i za krzywdę niemajątkową (cierpienie psychiczne, stres, pogorszenie widoków na przyszłość¹⁴), jakiej doznał poszkodowany w wyniku podjętych przeciwko niemu niesłusznym środków, przy czym każda krzywda doznana wskutek wskazanych czynności powinna być zadośćuczyniona, gdyż twierdzenia o potencjalnie nikomej intensywności doznanych krzywd są uznawane za niezasadne¹⁵. Ustawodawca nie nałożył obowiązku wystąpienia obu rodzajów szkód jednocześnie – fizycznej i psychicznej – względem poszkodowanego. Wystarczające może być wystąpienie jedynie szkody fizycznej, na przykład w postaci tymczasowego aresztowania, nawet jeśli nie towarzyszy jej uszczerbek psychiczny¹⁶. Tego rodzaju szkoda może samodzielnie stanowić podstawę do uwzględnienia roszczenia odszkodowawczego. Może to być również szkoda powiązana z doznany uszczerbkiem psychicznym, który powstał w wyniku działań organów państwowych, a który nie zaistniałby, gdyby nie nadużycia z ich strony, przykładowo stres oraz utrata zaufania do

¹³ K. Dąbkiewicz [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, art. 552, LEX/el..

¹⁴ Wyrok SA w Warszawie z 17.06.2024 r., VIII AKa 80/24, LEX nr 3745883.

¹⁵ Wyrok SA w Warszawie z 4.04.2024 r., II AKa 442/22, LEX nr 3748090.

¹⁶ Wyrok SA w Warszawie z 5.06.2024 r., VIII AKa 48/23, LEX nr 3742591.

Policji¹⁷, lub lęk oraz obawa, zwłaszcza w obliczu niekaralności poszkodowanego¹⁸. Regulacja, ta ma na celu, w pierwszej kolejności przywrócenie elementarnego poczucia sprawiedliwości, pełniąc odpowiednią funkcję kompensacyjną¹⁹.

Istotne w kontekście egzekwowalności instytucji odszkodowania za niesłuszne skazanie, zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie jest fakt, że roszczenie o odszkodowanie na podstawie art. 552 k.p.k. pomimo dochodzenia go w procesie karnym, ma charakter cywilnoprawny, w związku z czym do jego oceny wykorzystuje się do regulacje Kodeksu Cywilnego²⁰, a „odpowiedzialność Skarbu Państwa w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej (...) oparta jest o zasadę ryzyka²¹. Przykładem zastosowania przepisów Kodeksu cywilnego w ramach dochodzenia roszczeń na podstawie art. 552 k.p.k. jest interpretacja pojęcia „zadośćuczynienie” w kontekście szkód niemajątkowych doznanych przez osobę niesłusznie pozbawioną wolności. Mimo że postępowanie toczy się w ramach procedury karnej, przy ustalaniu wysokości należnego zadośćuczynienia sądy odwołują się do przepisów prawa cywilnego, w szczególności do art. 445 § 2 k.c., zgodnie z którym zadośćuczynienie za doznaną krzywdę powinno być „odpowiednie”²², a samo ustalenie „jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia”, należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego”²³. W orzecznictwie podkreśla się, że przy określaniu tej „odpowiedniości” należy brać pod uwagę całokształt okoliczności sprawy, takich jak długość niesłusznego pozbawienia wolności, jego wpływ na życie osobiste i zawodowe poszkodowanego, a także stopień cierpień fizycznych i psychicznych. Tym samym, choć roszczenie z art. 552 k.p.k. wynika z ustawy karnej, to jego cywilnoprawny charakter nakazuje

¹⁷ Wyrok SA w Warszawie z 4.04.2024 r., II AKa 442/22, LEX nr 3748090.

¹⁸ Wyrok SA w Warszawie z 28.03.2024 r., II AKa 215/23, LEX nr 3747970.

¹⁹ Wyrok SA w Warszawie z 11.04.2024 r., VIII AKa 341/23, LEX nr 3725619.

²⁰ Ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1071), dalej także jako „k.c.”. Por. K. Sychta [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Zagrodnik, Warszawa 2024, art. 552, LEX/el.

²¹ Wyrok SA w Warszawie z 12.03.2024 r., VIII AKa 218/23, LEX nr 3720961.

²² Wyrok SA w Szczecinie z 23.08.2012 r., II AKa 144/12, LEX nr 1217767.

²³ Postanowienie SN z 30.07.2014 r., IV KK 111/14, LEX nr 1500673.

na zastosowanie instytucji i zasad prawa cywilnego, w szczególności dotyczących naprawienia szkody niemajątkowej.

3. Pojęcie „niesłuszności” w kontekście art. 552 k.p.k.

Jednym z kluczowych zagadnień interpretacyjnych związanych z art. 552 k.p.k. jest rozumienie terminu „niesłuszność” skazania, zatrzymania lub tymczasowego aresztowania. Przepis ten stanowi podstawę dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia, jednak jego zastosowanie uzależnione jest od spełnienia przesłanki „niesłuszności” zastosowanych środków. Pojęcie to nie zostało jednoznacznie zdefiniowane w ustawie, co prowadzi do licznych kontrowersji i rozbieżności zarówno w orzecznictwie, jak i doktrynie prawa karnego procesowego. Słownik języka polskiego PWN, „niesłuszny” definiuje jako „niezgodny z prawdą lub niewłaściwy w danej sytuacji” i niemający uzasadnienia²⁴.

Teoretycznie, termin „niesłuszność” w kontekście art. 552 k.p.k. można odczytywać znaczeniowo w sposób ukierunkowany przez samo brzmienie przepisu § 1. Wskazanie zawarte w tym przepisie, odnoszące się do niesłusznego skazania, tymczasowego aresztowania lub zatrzymania, pozwala przyjąć, że pojęcie „niesłuszności” obejmuje wszelkie sytuacje, w których dana osoba poniosła negatywne konsekwencje, mimo że – z perspektywy późniejszej oceny prawnej – nie powinna ich ponieść, jest to dość dosłowne przełożenie treści art. 552 § 1. k.p.k., który wskazuje właśnie należne „odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę (...) której nie powinien być ponieść”. Taki kierunek interpretacji prowadzi do wniosku, że jako „niesłuszne” należy kwalifikować wszystkie konsekwencje, które okazały się nieuzasadnione w świetle ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy, a więc takie, które naruszyły zasadę proporcjonalności oraz sprawiedliwości procesowej. W judykaturze, natomiast

²⁴ Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/nies%C5%82uszny.html> (dostęp 15.05.2025 r. godz. 21:00)

uksztaltowało się stanowisko, zgodnie z którym za zatrzymanie niesłuszne (art. 552 § 4 k.p.k.) należy uznać takie, które zostało przeprowadzone z naruszeniem obowiązujących przepisów regulujących tę instytucję, a także wówczas, gdy spowodowało ono dolegliwości, jakich osoba zatrzymana – w świetle całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie – nie powinna była doznać²⁵.

Zarówno definicja słownikowa terminu „niesłuszny”, wskazująca na brak zgodności z prawdą, niewłaściwość sytuacyjną lub brak uzasadnienia, jak i stanowisko wyrażone w judykaturze, zgodnie z którym zatrzymanie naruszające przepisy lub wywołujące nieproporcjonalne dolegliwości należy uznać za niesłuszne, prowadzą do zbieżnego wniosku: ocena zasadności zatrzymania wymaga uwzględnienia zarówno jego legalności, jak i adekwatności w kontekście okoliczności konkretnej sprawy. Ocena „niesłuszności” zastosowania środka przymusu, takiego jak zatrzymanie, powinna być dokonywana z perspektywy ogólnej, a więc w oparciu o całokształt dostępnych informacji i okoliczności ujawnionych na etapie rozpoznawania wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie. Nie należy jej ograniczać jedynie do retrospektywnej analizy decyzji podejmowanej przez organy ścigania w chwili zatrzymania, oderwanej od późniejszego rozwoju sytuacji oraz ujawnionych faktów. Kluczowe jest bowiem nie tylko to, co było wiadome w momencie podjęcia decyzji, ale również to, co zostało ostatecznie ustalone i jak wpływa to na ocenę zasadności zastosowanego środka. Jak trafnie wskazano w orzecznictwie, „o przyjęciu niewątpliwej niesłuszności zatrzymania nie decyduje świadomość organu, a całokształt okoliczności z momentu rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia. Przyjęcie odmiennej interpretacji, tj. ograniczenie uznania zatrzymania za oczywiście niesłuszne jedynie do zatrzymań dokonanych z naruszeniem przepisów prawa skutkowałoby przyjęciem, że odpowiedzialność Skarbu Państwa oparta jest na zasadzie winy, co nie ma miejsca”²⁶.

²⁵ Wyrok SA w Warszawie z 6.09.2023 r., II AKa 519/22, LEX nr 3624474.

²⁶ Wyrok SA w Warszawie z 14.06.2023 r., II AKa 302/22, LEX nr 3624155.

W kontekście przesłanki „oczywistej niesłuszności” pozbawienia wolności istotne znaczenie ma również końcowy wynik postępowania karnego. Przykładowo prawomocne uniewinnienie osoby, wobec której zastosowano środek przymusu, co do zasady stanowi potwierdzenie, że brak było podstaw do przypisania jej sprawstwa czynu zabronionego, a tym samym – z perspektywy późniejszej oceny – pozbawienie wolności było nieuzasadnione. Tym samym, „prawomocne uniewinnienie osoby dotkniętej pozbawieniem wolności przesądza o oczywistej jego niesłuszności, o ile nie mają zastosowania art. 553 i art. 553a k.p.k.”²⁷, a więc zastosowanie znajdują przepisy art. 552 k.p.k. w celu dochodzenia roszczenia odszkodowania za niesłuszne skazanie, dodatkowo istotnym aspektem, będzie fakt, że „ustawa nie różnicuje powodów wydania wyroku uniewinniającego jako jednego z warunków odszkodowania i zadośćuczynienia. W takim układzie nie jest normatywnie relewantne, co było przesłanką uniewinnienia oskarżonego”²⁸.

Podsumowując, pojęcie „niesłuszności” w rozumieniu art. 552 k.p.k. należy interpretować szeroko, z uwzględnieniem zarówno formalnoprawnych uchybień przy stosowaniu środka przymusu, jak i jego nieadekwatności w świetle całokształtu ustalonych okoliczności. Kluczowe znaczenie ma perspektywa oceny dokonywanej *ex post*, a nie wyłącznie moment podjęcia decyzji przez organy ścigania, ocena słuszności dokonywana jest z punktu widzenia rozstrzygnięcia kończącego postępowanie²⁹.

4. Zakres odszkodowania i zasady jego ustalania

Opierając się o założenia prawa międzynarodowego, w szczególności na gruncie art. 5 ust. 5 Konwencji, choć przepis ten nie wskazuje konkretnych kwot odszkodowania ani nie

²⁷ Wyrok SA w Warszawie z 13.04.2022 r., II AKa 418/21, LEX nr 3351429.

²⁸ J. Matras [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. III, red. K. Dudka, Warszawa 2023, art. 552.

²⁹ J. Mierzwińska-Lorencka [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do nowelizacji 2019*, Warszawa 2020, art. 552.

ustanawia sztywnych kryteriów ich ustalania, to jednak interpretacja i stosowanie prawa krajowego w zakresie ustalania obowiązku i wysokości odszkodowania, muszą pozostawać w zgodzie z celem Konwencji. Jak wielokrotnie podkreślał Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC), prawa gwarantowane przez Konwencję mają być nie tylko teoretyczne i iluzoryczne, ale przede wszystkim praktyczne i skuteczne³⁰. W konsekwencji, wysokość przyznanego odszkodowania nie może być symboliczna ani czysto formalna; musi realnie odzwierciedlać doznaną krzywdę i spełniać funkcję kompensacyjną w sposób, który czyni zadość standardom ochrony praw jednostki przewidzianym w Konwencji. W tym kontekście, przechodząc od ogólnych założeń Konwencji (oraz Konstytucji) do praktycznych aspektów ich stosowania, nie sposób pominąć znaczenia, jakie ma konkretyzacja standardów kompensacji w orzecznictwie krajowym. To właśnie na styku norm międzynarodowych i ich implementacji w krajowym porządku prawnym ujawniają się realne wyzwania interpretacyjne oraz trudności związane z określeniem odpowiedniego zakresu i wysokości odszkodowania. Analiza tych zagadnień wymaga zatem uwzględnienia nie tylko celu Konwencji czy założeń ustawy zasadniczej, ale także praktyki sądowej, która kształtuje granice odpowiedzialności państwa oraz wyznacza ramy dla oceny rodzaju szkód i adekwatności przyznawanych świadczeń.

Kwestia zakresu odszkodowania oraz zasad jego ustalania stanowi jeden z kluczowych elementów odpowiedzialności odszkodowawczej państwa. W praktyce sądowej pojawia się szereg trudności związanych z określeniem zarówno rodzaju szkód podlegających naprawieniu, jak i wysokości należnego świadczenia. Istotne jest założenie zgodnie, z którym kwota zadośćuczynienia nie może być źródłem nieuzasadnionej korzyści majątkowej³¹. Wysokość zadośćuczynienia wyliczana powinna być przede wszystkim uwzględniając dwa czynniki, będące podstawą przyrównania proporcjonalności w kontekście wysokości

³⁰ Wyrok ETPC z 10.07.2018 r., 52241/14, *VASILEVSKIY I BOGDANOV v. ROSJA*, LEX nr 2592217.

³¹ Wyrok SA w Warszawie z 6.05.2024 r., VIII AKa 216/23, LEX nr 3749449.

odszkodowania, a to rodzaj naruszenia prawa oraz stopień dolegliwości dla wnioskodawcy³² (wnioskodawcy o odszkodowanie).

Ocena rozmiaru krzywdy doznanej w wyniku niesłusznego pozbawienia wolności, a co za tym idzie, określenie odpowiedniej wysokości zadośćuczynienia, pozostaje domeną swobodnego uznania sądu. To właśnie sąd, w oparciu o okoliczności konkretnej sprawy, dokonuje indywidualnej i całościowej oceny skutków, jakie dotknęły poszkodowanego. – „Przy ustalaniu zatem przez sądy, w ramach swobodnego uznania, wysokości zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną niesłusznym pozbawieniem wolności należy brać pod uwagę wszystkie ustalone w sprawie okoliczności rzutujące na określenie rozmiaru krzywdy wyrządzonej osobie pozbawionej wolności”³³. W praktyce orzeczniczej przyjmuje się, że zadośćuczynienie ma przede wszystkim charakter kompensacyjny. Jego celem jest złagodzenie skutków doznanej krzywdy, a nie przyznanie jedynie symbolicznego zadośćuczynienia, w tym kontekście, wysokość zasądzonej kwoty powinna mieć realną wartość ekonomiczną, jednocześnie nie przekraczając granic rozsądku i nie prowadząc do nieuzasadnionego wzbogacenia się pokrzywdzonego. Choć pomocniczo bierze się pod uwagę takie czynniki jak przeciętny poziom życia społeczeństwa, zasadnicze znaczenie mają indywidualne okoliczności sprawy: stopień doznanego cierpienia, czas trwania pozbawienia wolności, skutki psychiczne i społeczne oraz ewentualne naruszenie dóbr osobistych³⁴.

Wspomniane czynniki społeczno-gospodarcze mają wyłącznie charakter pomocniczy i nie mogą stanowić podstawowego kryterium ustalania wysokości zadośćuczynienia. Kluczowe znaczenie ma bowiem proporcjonalność między doznaną krzywdą a przyznaną rekompensatą. To rzeczywista intensywność cierpienia fizycznego i psychicznego, skala naruszenia dóbr osobistych oraz długotrwałość skutków pozbawienia wolności powinny

³² Wyrok SA w Warszawie z 28.03.2024 r., VIII AKa 94/23, LEX nr 3725620.

³³ H. Paluszkiewicz [w:] K. Dudka, D. Szumiło-Kulczycka, H. Paluszkiewicz, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz orzeczniczy*, Warszawa 2015, art. 552, LEX/el.

³⁴ Wyrok SA w Warszawie z 2.07.2024 r., VIII AKa 128/23, LEX nr 3745401.

determinować końcową wysokość świadczenia. Tym samym, ocena rozmiaru krzywdy i jej wpływu na życie jednostki pozostaje decydującym elementem, niezależnie od ogólnego poziomu życia czy sytuacji ekonomicznej społeczeństwa³⁵. Przykładowo, gdy sąd ustala wysokość odszkodowania z tytułu utraconego wynagrodzenia, podstawowym punktem odniesienia staje się okres, za który poszkodowanemu należy się zadośćuczynienie. Sąd dokonuje oceny potencjalnych zarobków, jakie osoba niesłusznie pozbawiona wolności mogłaby uzyskać, gdyby nie doszło do ingerencji w jej wolność.

Dążąc do rzeczywistej kompensacji doznanej szkody, sądy starają się możliwie najdokładniej odzwierciedlić realia ekonomiczne, w jakich funkcjonował pokrzywdzony, co znajduje wyraz w przyjmowaniu wartości wynagrodzenia w kwocie netto, a nie brutto. W praktyce oznacza to, że odszkodowanie obejmuje tę wysokość świadczenia, którą faktycznie otrzymałby poszkodowany, czyli po odliczeniu obowiązkowych danin publicznoprawnych³⁶. Każda sprawa dotycząca zadośćuczynienia musi być rozpatrywana indywidualnie, z uwzględnieniem konkretnych okoliczności, w jakich doszło do naruszenia praw jednostki. Nie sposób przyjąć jednolitych, sztywnych przesłanek służących ustalaniu wysokości odszkodowania, innych niż nadrzędna zasada proporcjonalności względem doznanej krzywdy. Sąd każdorazowo ocenia zarówno subiektywny wymiar cierpienia, jak i obiektywne warunki, w jakich doszło do pozbawienia wolności. Przykładem może być sprawa młodej cudzoziemki, która choć została zatrzymana na stosunkowo krótki czas i w warunkach niezbyt dolegliwych, nie znała języka polskiego, ze względu na barierę językową oraz brak dostępu do informacji, warunki stały się dla niej realnie uciążliwe i stresogenne³⁷. Niemożność porozumienia się z funkcjonariuszami, brak wiedzy o przyczynie zatrzymania, a także poczucie izolacji wynikające z obcego otoczenia i niezrozumiałego kontekstu prawnego znacząco pogłębiły jej poczucie bezradności i zagubienia.

³⁵ Wyrok SA w Warszawie z 17.06.2024 r., VIII AKa 80/24, LEX nr 3745883.

³⁶ Wyrok SN z 10.05.2024 r., III KK 354/23, OSNK 2024, nr 10, poz. 50.

³⁷ Wyrok SA w Warszawie z 22.04.2024 r., VIII AKa 121/23, LEX nr 3730516.

W efekcie, subiektywne odczucie krzywdy było znacznie większe niż mogłoby wynikać z samej długości zatrzymania czy jego obiektywnych warunków. Mimo że jej pochodzenie czy obywatelstwo nie stanowiły podstawy do innego traktowania niż obywateli polskich, nie mogło to również skutkować obniżeniem należnej kwoty zadośćuczynienia, skoro rzeczywisty wymiar doznanej krzywdy uzasadniał przyznanie określonej rekompensaty, w danej sytuacji podstawy zadośćuczynienia można było wyprowadzać z Konwencji, zgodnie z którą „każdy, kto został zatrzymany, powinien zostać niezwłocznie i w zrozumiałym dla niego języku poinformowany o przyczynach zatrzymania i o stawianych mu zarzutach” (art. 5 ust. 2), niewątpliwie zastosowanie w przedmiotowej sprawie będzie miała ogólna reguła wyrażona w art. 5 ust. 5 Konwencji, stanowiąca, że „każdy, kto został pokrzywdzony przez niezgodne z treścią tego artykułu zatrzymanie lub aresztowanie, ma prawo do odszkodowania”. W związku z powyższym, należy zaznaczyć, że przy ustalaniu wysokości odszkodowania sąd dokonuje wszechstronnej oceny wszystkich okoliczności związanych z zatrzymaniem, nie ograniczając się jedynie do jego długości.

Istotne znaczenie mają również cechy indywidualne osoby poszkodowanej: jej wiek, status społeczny i zawodowy, a także niekaralność czy dotychczasowy tryb życia³⁸. Sąd uwzględnia, jak dana sytuacja wpłynęła na konkretnego człowieka, biorąc pod uwagę jego wrażliwość, pozycję życiową oraz sposób funkcjonowania w społeczeństwie. Dopiero analiza tych wszystkich elementów pozwala określić kwotę, która w konkretnych okolicznościach spełni funkcję kompensacyjną, a jednocześnie zachowa proporcjonalność względem doznanej krzywdy. W kontekście rozważań nad skutkami dla osoby dotkniętej tymczasowym aresztowaniem, istotne znaczenie ma więc uwzględnienie indywidualnej sytuacji jednostki, w szczególności jej dotychczasowej niekaralności lub braku uprzednich kontaktów z wymiarem sprawiedliwości. W przypadku osoby niekaranej, której postawa życiowa i społeczna nie budziła wcześniej zastrzeżeń, niesłuszne pozbawienie wolności – nawet

³⁸ Wyrok SA w Warszawie z 11.04.2024 r., VIII AKa 341/23, LEX nr 3725619.

tymczasowe – może skutkować znaczącą szkodą w postaci utraty dobrego imienia, naruszenia reputacji oraz prestiżu w środowisku prywatnym i zawodowym.

Odmienne należy oceniać sytuację osoby uprzednio karanej, dla której kolejny pobyt w zakładzie karnym nie niesie ze sobą tego samego ciężaru stygmatyzacji społecznej ani nie wpływa w porównywalnym stopniu na postrzeganie jej w oczach otoczenia. Trafnie zauważył to Sąd Apelacyjny, stwierdzając, że: „w stosunku do osoby uprzednio karanej, która była już pozbawiona wolności, nie można mówić, że kolejne osadzenie w zakładzie karnym w sposób istotny naraża ją na utratę dobrego imienia, prestiżu i reputacji wśród osób bliskich, znajomych i w środowisku, w którym przebywa bądź w wyraźny sposób wpływało na obniżenie jej statusu społecznego”³⁹.

Podobnie jak w przypadku oceny statusu społecznego, wieku czy dotychczasowej niekaralności, sąd każdorazowo uwzględnia również szczególne, indywidualne okoliczności wpływające na intensywność doznanej krzywdy. Dobrym przykładem jest sytuacja kobiety karmiącej⁴⁰, która mimo wyraźnego sygnalizowania swojej sytuacji nie została wypuszczona z policyjnego kordonu, a następnie została przewieziona na komisariat, gdzie poddano ją poniżającej kontroli osobistej, rozebrano do naga i odebrano jej stanik – element mający w jej przypadku znaczenie praktyczne, a nie jedynie estetyczne. Dodatkowym czynnikiem stresogennym, przyczyniającym się do stopnia doznanej przez kobietę krzywdy, był fakt, iż przez całokształt sytuacji, czwórka jej dzieci musiała zostać pod opieką jej niepełnoletniej siostry. Tego rodzaju czynniki, choć mogą wydawać się jednostkowe, w istocie stanowią kluczowy element oceny rozmiaru krzywdy i nie mogą zostać pominięte przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Pokazują one, że rzeczywista dolegliwość zatrzymania nie zawsze wynika z jego długości, lecz często z kontekstu życiowego i emocjonalnego, w jakim dochodzi do ingerencji w prawa jednostki.

³⁹ Orzeczenie SA w Warszawie z 21.02.2024 r., VIII AKa 83/23, LEX nr 3699475.

⁴⁰ Wyrok SA w Warszawie z 21.03.2024 r., II AKa 417/23, LEX nr 3729357.

W praktyce orzeczniczej ustalenie wysokości zadośćuczynienia wymaga przede wszystkim indywidualnej oceny konkretnej sytuacji poszkodowanego: jego wieku, statusu, sytuacji osobistej oraz stopnia dolegliwości zatrzymania. Choć uwzględnia się realia społeczno-gospodarcze, mają one charakter wyłącznie pomocniczy. Kluczowe znaczenie ma proporcjonalność między rzeczywistą krzywdą a przyznaną rekompensatą, uwzględniająca zarówno fizyczne, jak i psychiczne skutki naruszenia praw jednostki. Sądy nie stosują sztywnych schematów. Każda sprawa jest rozpatrywana odrębnie, z uwzględnieniem unikalnych okoliczności, które mogły spotęgować poczucie krzywdy. Niezależnie od długości zatrzymania, o rzeczywistej intensywności cierpienia decyduje nie tylko jego przebieg, ale też sytuacja życiowa jednostki, jak np. bariera językowa czy odpowiedzialność rodzicielska. Takie podejście pozwala zachować sens kompensacyjny zadośćuczynienia i zapobiega jego spłyceciu do symbolicznego wymiaru.

5. Statystyki orzekania o odszkodowaniu lub zadośćuczynieniu

Opracowanie przygotowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości pt. „Prawomocnie zasądzone odszkodowania w latach 2000–2021 i zadośćuczynienia w latach 2009–2021 w trybie art. 552 k.p.k. w sądach okręgowych”⁴¹ stanowi kompleksową bazę statystyczną stworzoną w oparciu o orzeczenia zapadłe w sprawach dotyczących rekompensaty za niesłuszne tymczasowe aresztowanie, zastosowanie środka zabezpieczającego lub skazanie.

⁴¹ Ministerstwo Sprawiedliwości, *Prawomocnie zasądzone odszkodowania w latach 2000–2021 i zadośćuczynienia w latach 2009–2021 w trybie art. 552 k.p.k. w sądach okręgowych* – <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/> – dostęp 15.05.2025 godz. 13:00

Zgromadzone dane pozwalają na sformułowanie istotnych wniosków dotyczących w głównej mierze skali, jak i wysokości zasądzanych świadczeń oraz tendencji ich występowania, z których wynika, że:

- łącznie na przestrzeni lat 2000–2024 prawomocnie zasądzono odszkodowania na rzecz osób niesłusznie tymczasowo aresztowanych, skazanych lub, wobec których niesłusznie zastosowano środek zabezpieczający w łącznej ilości 3 988 osób (646 osobom za niesłuszne skazanie, 40 osobom za niesłuszne zastosowanie środka zabezpieczającego, 3 302 osobom za niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie).
- Kwota wypłacona w ramach prawomocnie orzeczonego odszkodowania na rzecz wyżej wskazanych osób wyniosła w latach 2000–2024 łącznie 102 038 913 zł (14 678 093 zł osobom za niesłuszne skazanie, 389 967 zł osobom za niesłuszne zastosowanie środka zabezpieczającego, 86 970 853 zł osobom za niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie)
- Po zestawieniu przytoczonych wartości, średnia wartość odszkodowania dla:
 - Osoby niesłusznie skazanej w latach 2000–2024, wyniosła 22 721,51 zł tytułem odszkodowania.
 - Osoby wobec której niesłusznie zastosowano środek zabezpieczający, wyniosła 9 749,18 zł tytułem odszkodowania.
 - Osoby niesłusznie tymczasowo aresztowanej lub zatrzymanej, wyniosła 26 338,84 zł tytułem odszkodowania.

Pomimo istnienia ustawowego mechanizmu rekompensaty za niesłuszne skazanie, zatrzymanie lub zastosowanie środka zabezpieczającego, skala oraz przeciętna wysokość zasądzanych odszkodowań w Polsce w latach 2000–2024 wskazują na systemowe niedoszacowanie krzywdy wyrządzonej jednostce przez aparat państwa, co rodzi pytania o rzeczywistą skuteczność i sprawiedliwość tego instrumentu ochrony praw człowieka. Z

danych statystycznych przedstawionych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że w ciągu niemal ćwierćwiecza prawomocnie zasądzono odszkodowania na rzecz niesłusznie skazanych, zatrzymanych lub wobec których bezprawnie zastosowano środki przymusu wobec niespełna 4 tys. osób. Średnie kwoty odszkodowań, oscylujące wokół 10–26 tys. zł, budzą wątpliwości co do ich adekwatności w świetle często poważnych, nieodwracalnych skutków niesłusznych represji – zarówno psychicznych, społecznych, jak i zawodowych. Zbyt niska wartość rekompensat może prowadzić do iluzoryczności ochrony jednostki przed nadużyciami władzy sądowniczej i wykonawczej, a w konsekwencji osłabiać zaufanie obywateli do wymiaru sprawiedliwości. Państwo, które nie potrafi odpowiednio zrekompensować swoich błędów, nie realizuje w pełni konstytucyjnej zasady sprawiedliwości społecznej. W świetle przytoczonych danych zasadnym wydaje się postulat nie tylko zwiększenia przeciętnych kwot odszkodowań, lecz także przeprowadzenia przeglądu praktyki orzeczniczej i wprowadzenia mechanizmów, które w sposób bardziej proporcjonalny będą odzwierciedlały rzeczywistą krzywdę doznaną przez osoby niesłusznie represjonowane.

6. Wnioski końcowe

Instytucja odszkodowania za niesłuszne skazanie, zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie stanowi jedno z fundamentalnych narzędzi ochrony jednostki w demokratycznym państwie prawa. Jej funkcjonowanie opiera się zarówno na przepisach Konstytucji RP, jak i aktach prawa międzynarodowego – w szczególności Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności – oraz na normach prawa krajowego, przede wszystkim art. 552 Kodeksu postępowania karnego. Z przeprowadzonych rozważań wynika, że:

- Odszkodowanie pełni funkcję gwarancyjną i kompensacyjną, mając na celu nie tylko naprawienie szkody majątkowej i niemajątkowej wyrządzonej niesłusznym

działaniem organów państwa, lecz także przywrócenie poczucia sprawiedliwości u osoby poszkodowanej.

- Pojęcie „niesłuszności” w rozumieniu art. 552 k.p.k. należy interpretować szeroko, uwzględniając nie tylko naruszenie przepisów prawa, ale również brak adekwatności i zasadności środka przymusu z perspektywy całokształtu ujawnionych okoliczności. Ostateczna ocena ma charakter ex post i powinna być niezależna od intencji organów ścigania w momencie podejmowania decyzji.
- Zakres przysługującego odszkodowania obejmuje zarówno szkodę majątkową, jak i niemajątkową (krzywda psychiczna), przy czym nie jest wymagane łączne ich występowanie. Zadośćuczynienie za krzywdę powinno mieć realną wartość ekonomiczną i odpowiadać stopniowi doznanych cierpień.
- Wysokość świadczenia ustalana jest indywidualnie, z uwzględnieniem takich okoliczności jak: czas trwania pozbawienia wolności, skutki psychiczne i społeczne dla jednostki, naruszenie dóbr osobistych oraz intensywność przeżytej traumy. Elementy takie jak poziom życia społeczeństwa mogą być brane pod uwagę, ale wyłącznie pomocniczo.
- Postępowanie o odszkodowanie, choć prowadzone na gruncie procedury karnej, ma charakter cywilnoprawny, co wpływa na sposób rozpoznania sprawy oraz zastosowanie odpowiednich przepisów pomocniczych (np. z Kodeksu cywilnego).

Podsumowując należy podkreślić, że omawiana instytucja nie tylko pełni funkcję indywidualnej rekompensaty, ale także stanowi element mechanizmu kontroli legalności działań państwa. Jej istnienie i skuteczność mają wymiar systemowy – wpływają na jakość funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz poziom zaufania obywateli do instytucji publicznych. W ten sposób odszkodowanie za niesłuszne skazanie, zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie pozostaje jednym z kluczowych wyznaczników dojrzałości i praworządności systemu państwowego.

Bibliografia

- D. Tarnowska, *Ocena zmian w zakresie roszczeń odszkodowawczych za błędy wymiaru sprawiedliwości (w tym pełnomocnika stron) według nowelizacji z 2013 r. (która zacznie obowiązywać z dniem 1 lipca 2015 r.)* [w:] Wokół gwarancji współczesnego procesu karnego. Księga jubileuszowa profesora Piotra Kruszyńskiego, red. B. T. Bieñkowska, H. Gajewska-Kraczkowska, M. Rogacka-Rzewnicka, Warszawa 2015.
- R. Dul, *Rozdział I Charakter prawny skarg oraz ich miejsce wśród środków prawnych w postępowaniu cywilnym* [w:] Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia a skarga kasacyjna w procesie cywilnym, Warszawa 2015.
- K. Sychta [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Zagrodnik, Warszawa 2024, art. 552.
- W. Grzeszczyk [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. X, LexisNexis 2014, art. 552.
- T. Sroka, *1.2. Pojęcie pozbawienia wolności* [w:] Prewencyjne pozbawienie wolności, Kraków 2021.
- K. Dąbkiewicz [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, art. 552.
- J. Matras [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. III, red. K. Dudka, Warszawa 2023, art. 552.
- J. Mierzińska-Lorencka [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do nowelizacji 2019*, Warszawa 2020, art. 552.
- H. Paluszkiewicz [w:] K. Dudka, D. Szumiło-Kulczycka, H. Paluszkiewicz, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz orzecniczy*, Warszawa 2015, art. 552.
- Słownik języka polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/nies%C5%82uszny.html> (dostęp 15.05.2025 r. godz. 21:00)
- Ministerstwo Sprawiedliwości, *Prawomocnie zasądzone odszkodowania w latach 2000–2021 i zadośćuczynienia w latach 2009–2021 w trybie art. 552 k.p.k. w sądach okręgowych* – <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/> – dostęp 15.05.2025 godz. 13:00
- Wyrok SR w Poznaniu z 17.03.2023 r., I C 858/22, LEX nr 3525927.
- Wyrok SA w Warszawie z 17.06.2024 r., VIII AKa 80/24, LEX nr 3745883.
- Wyrok SA w Warszawie z 4.04.2024 r., II AKa 442/22, LEX nr 3748090.
- Wyrok SA w Warszawie z 5.06.2024 r., VIII AKa 48/23, LEX nr 3742591.
- Wyrok SA w Warszawie z 28.03.2024 r., II AKa 215/23, LEX nr 3747970.
- Wyrok SA w Warszawie z 11.04.2024 r., VIII AKa 341/23, LEX nr 3725619.
- Wyrok SA w Warszawie z 12.03.2024 r., VIII AKa 218/23, LEX nr 3720961.
- Wyrok SA w Szczecinie z 23.08.2012 r., II AKa 144/12, LEX nr 1217767.
- Postanowienie SN z 30.07.2014 r., IV KK 111/14, LEX nr 1500673.

- Wyrok SA w Warszawie z 6.09.2023 r., II AKa 519/22, LEX nr 3624474.
- Wyrok SA w Warszawie z 14.06.2023 r., II AKa 302/22, LEX nr 3624155.
- Wyrok SA w Warszawie z 13.04.2022 r., II AKa 418/21, LEX nr 3351429.
- Wyrok ETPC z 10.07.2018 r., 52241/14, *VASILEVSKIY I BOGDANOV v. ROSJA*, LEX nr 2592217.
- Wyrok SA w Warszawie z 6.05.2024 r., VIII AKa 216/23, LEX nr 3749449.
- Wyrok SA w Warszawie z 28.03.2024 r., VIII AKa 94/23, LEX nr 3725620.
- Wyrok SA w Warszawie z 2.07.2024 r., VIII AKa 128/23, LEX nr 3745401.
- Wyrok SA w Warszawie z 17.06.2024 r., VIII AKa 80/24, LEX nr 3745883.
- Wyrok SN z 10.05.2024 r., III KK 354/23, OSNK 2024, nr 10, poz. 50.
- Wyrok SA w Warszawie z 22.04.2024 r., VIII AKa 121/23, LEX nr 3730516.
- Orzeczenie SA w Warszawie z 21.02.2024 r., VIII AKa 83/23, LEX nr 3699475.
- Wyrok SA w Warszawie z 21.03.2024 r., II AKa 417/23, LEX nr 3729357.

Propozycja cytowania: Ł. Wdowczyk, Kryteria dopuszczalności odszkodowania za niesłuszne skazanie, zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie, *Młody Jurysta* 2025, nr 2, s. 17-37.